

Personalens attityder till robotkatt inom äldreomsorgen – En kvalitativ studie

Pia Murdoch

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Ergoterapi
Identifikationsnummer:	
Författare:	Pia Murdoch
Arbetets namn:	Personalens attityder till robotdjur inom äldreomsorgen – En kvalitativ studie
Handledare (Arcada):	Heidi Peri
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Examensarbetet ingår i ett projekt om robotkatten JustoCat. Projektet handlar om användning av robotkatt i vården med personer med demens och det är en pilot-studie med interventionsupplägg riktad mot personer med demens på äldreboenden. Projektet görs i samarbete med ett av Gaius-stiftelsens servicehus för äldre och Yrkeshögskolan Arcada AB. Projektet är aktuellt och relevant i förhållande till hälsovårdstjänster och välbefinnande av dess användare. Robotkatt projekt fokuserar sig på äldreomsorgen vars tjänster skall utvecklas enligt dess aktuella behov.</p> <p>Syftet med arbetet är att undersöka vårdpersonalens attityder till Robotkatten Justo som ett hjälpmedel i vardagen i ett äldreboende i Helsingfors. De forskningsfrågor som syftas att få svar på är: "Hurdana attityder har personalen på Gaius-stiftelsens boende till robotkatten som ett hjälpmedel?" och "Hurdana tankar har personalen om hur deras attityder påverkar användningen av robotkatten?". För den här undersökningen ingår i ett större projekt ger det en möjlighet till att undersöka i frågavarande temat på ett äldreboende som redan har samtyckt vara med i projektet. Härigenom avgränsas undersökningen på det sättet att målgruppen blir vårdpersonalen i ett av Gaius-stiftelsen boenden i stället för flera äldreboenden. Resultatet av undersökningen ger ett tillägg till forskning om hur interaktiva robotdjur används inom äldreboenden här i Finland. Inom ergoterapeutens yrkesområde är det viktigt att distribuera klienter hjälpmedel som forskning har visat sig vara effektiva och trygga att användas. Undersökningens resultat ger även en typ av produktrecension av ett hjälpmedel till läsaren. För att undersökningen koncentrerar sig i attityder tillägger den till forskning om attityder samt relationen mellan attityder och beteende. Undersökningen är en kvalitativ studie med enkät som forskningsmetod. Resultaten baserar sig på enkäterna som målgruppen (tolv vårdarbetare) fyllde i. Undersökningen fann att deltagarna hade mest positiva perceptioner och attityder mot robotkatten som ett hjälpmedel och att det fanns en stark korrelation mellan attityder och beteende angående från vårdpersonalens åsikter.</p>	
Nyckelord:	Hjälpmedel, demens, robotdjur, enkätundersökning, JustoCat
Sidantal:	37
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	19.3.2018

Pia Murdoch

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Occupational therapy
Identification number:	
Author:	Pia Murdoch
Title:	Personalens attityder till robotdjur inom äldreomsorgen – En kvalitativ studie
Supervisor (Arcada):	Heidi Peri
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>This thesis is part of a project around a Robotic cat called JustoCat. The project studies how the robotic cat is being used in elderlycare with patients with dementia. It is a pilot study and an intervention targeted at elderly with dementia. The Project is done in collaboration with Gaius foundation and Arcada University of Applied Sciences AB. The project is currently relevant in healthcare services and their users. The project JustoCat has its focus on elderlycare that should have its services up to date through continuous development. The aim of this thesis is to study healthcare personnel's attitudes towards the robotic cat as assistive equipment for daily use in a nursing home in Helsinki. The questions that this study is aiming to answer are: "What kind of attitudes do the personnel at the Gaius foundations nursing home have towards the robotic cat as assistive equipment?" and "How does the personnel see the relation between their attitudes and how they act when using the robotic cat?" Because this thesis is a part of a larger project it offers a chance to study a group that has already agreed to take part in the study. This limits the target group to the personnel of Gaius foundations nursing home in Helsinki instead of multiple nursing homes. The results of this study will be adding to the low amount of research that has been done about how interactive robotic animals are being used in dementia care in Finland. In the field of occupational therapy it is important to offer clients suitable assistive equipment that has been proven safe to use. The results of the study also provide the readers with a product review of the robotic cat as assistive equipment for daily use. The aspect of studying attitudes in this thesis also adds to the variety of research that has been done about attitudes and the relation between attitudes and behavior. The study is done as qualitative research and the raw data has been collected via a questionnaire that the target group (twelve nursing home workers) has replied to. The study found that the attitudes and perceptions of the personnel towards the robotic cat as assistive equipment are primarily positive. The results also suggested a strong correlation between attitudes and behavior.</p>	
Keywords:	dementia, robotic animal, questionnaire, assistive equipment, JustoCat
Number of pages:	37
Language:	Swedish
Date of acceptance:	19.3.2018

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Toimintaterapia
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Pia Murdoch
Työn nimi:	Henkilökunnan asenteita robottikissasta – kvalitatiivinen tutkimus
Työn ohjaaja (Arcada):	Heidi Peri
Toimeksiantaja:	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Opinnäytetyö sisältyy projektiin, jonka aiheena on robottikissa JustoCat. Projekti on pilottitutkimus, jonka interventiohanke on suunnattu dementiaa sairastaville vanhuksille. Tutkimus käsittelee erityisesti robottikissan käytettävyyttä vanhustenhoidossa. Projekti tehdään yhteistyössä Gaius-yhdistyksen palvelutalon sekä Arcada ammattikorkeakoulu AB:n kanssa. Projekti on ajankohtainen ja oleellinen terveydenhuollon palveluita sekä sen käyttäjien hyvinvointia ajatellen. Robottikissaprojektin tarkoitus on kehittää vanhusten hoidon palveluita ajantasaiseksi ja tarpeiden mukaiseksi.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia helsinkiläisen palvelutalon hoitohenkilökunnan asenteita arjen apuvälineenä toimivaa robottikissaa kohtaan. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ovat: ”Minkälaisia asenteita Gaius-yhdistyksen palvelutalon henkilökunnalla on arjen apuvälineenä toimivaa robottikissaa kohtaan?” ja ”Minkälaisia ajatuksia henkilökunnalla on siitä, kuinka heidän asenteensa vaikuttavat robottikissan käyttöön?”. Tämä opinnäytetyö on osa suurempaa projektia, johon palvelutalo osallistuu. Tämän takia tutkimuksen kohderyhmä on ennalta määrätty ja rajoittuu Gaius-yhdistyksen palvelutaloon, useiden kohteiden sijaan. Opinnäytetyön tutkimustulokset antavat tärkeää tietoa robottieläinten käytöstä vanhustenhoissa. Niiden käytöstä on tehty vähäinen määrä aikaisempia tutkimuksia Suomessa.</p> <p>Toimintaterapeutti pyrkii välittämään asiakkailleen apuvälineitä, jotka ovat todistetusti asiakkaiden käyttöön soveltuvia ja turvallisia käyttää. Tutkimuksen tulokset ovat siksi hyödyllisiä ja tärkeää tietoa robottikissan käytöstä vanhustenhoidossa. Tulokset ovat myös eräänlainen apuvälinetuotearviointi lukijoille. Opinnäytetyön asenteita tutkiva ote tuo tutkimustuloksia asenteista sekä asenteiden ja käyttäytymisen välisestä yhteydestä.</p> <p>Opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista tutkimistapaa. Tutkimustulokset saadaan kyselylomakkeen kautta, jonka kohderyhmä (kaksitoista hoitoalan työntekijää) on täyttänyt. Tutkimustulokset esittävät, että tutkimuksen osallistujilla on enimmäkseen myönteisiä asenteita ja käsityksiä robottikissasta apuvälineenä. Tulokset esittävät myös, että asenteiden ja käyttäytymisen välillä on vahva korrelaatio.</p>	
Avainsanat:	dementia, robottieläin, kyselylomake, apuväline, JustoCat
Sivumäärä:	37
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	19.3.2018

Pia Murdoch

INNEHÅLL

1	INLEDNING	3
2	BAKGRUND	4
2.1	Robotkatten JustoCat	4
2.2	Begreppet Attityd	5
2.2.1	<i>Relation mellan attityder och beteende</i>	6
2.2.2	<i>Hur förändras attityder</i>	8
3	TIDIGARE FORSKNING	9
3.1	Robotdjur som hjälpmedel	9
3.1.1	<i>Socialt engagemang</i>	10
3.1.2	<i>Kommunikation</i>	10
3.1.3	<i>Lugnande effekt</i>	11
3.2	Attitydernas betydelse på arbete	11
4	Gordon allport och flerdimensionalitet	13
5	SYFTE, AVGRÄNSNINGAR OCH RELEVANS	14
6	METOD	15
6.1	Enkät som forskningsmetod	15
6.2	Val av metod	16
6.3	Teori bakom enkätfrågorna	17
6.4	Val av målgrupp	17
6.5	Datainsamling	18
6.6	Analys	19
6.7	Etiska överväganden	19
6.8	Tillförlitlighet och relevans	21
6.9	Pålitlighet och trovärdighet	22
7	RESULTAT	23
8	Sammanfattning av resultat och diskussion	32
9	Metoddiskussion	35
	KÄLLOR	37

BILAGOR

Bilaga 1 Informationsbrev	40
Bilaga 2 Enkät	42

1 INLEDNING

Den här undersökningen ingår i ett projekt om robotkatten JustoCat. Projektet handlar om användning av robotkatt i vården med personer med demens och det är en pilot-studie med interventionsupplägg riktad mot personer med demens på äldreboenden. Projektet görs i samarbete med ett av Gaius-stiftelsens servicehus för äldre och Yrkeshögskolan Arcada AB.

Projektet är aktuellt och relevant i förhållande till hälsovårdstjänster och välbefinnande av dess användare. Robotkatt projekt fokuserar sig på äldreomsorgen vars tjänster skall utvecklas enligt dess aktuella behov. Det är viktigt att hitta lösningar för främjandet av välmående inom äldreboenden på olika vis. I Finland förändras åldersklassfördelningen hela tiden och gruppen äldre blir allt större. År 2010 var 17,5 procent av Finländare över 65 år gamla. Nu är procent antalet av äldre 20,5 (Tilastokeskus, 2016). Samtidigt är resurserna begränsade i äldreomsorgen för främjandet av äldres välmående. (Porre-Mutkala 2012 s.41)

Det är viktigt att tänka kritiskt om nya hjälpmedel inom äldreomsorgen och hela hälsovården då det ännu inte finns tillräckligt forskning på det ifrågavarande ämne. Robotdjur har ändå forskats nog för att ha bevisat dess potential att ha positiva effekter på äldre med minnesjukdom. För att tillägga ny information till forskning om hur användning av robotdjur kan påverkas av dess användare - dvs. klienter och vårdpersonalen, är specifikt detta tema värdefullt att forskas.

Nya hjälpmedel inom vården, speciellt när det gäller tekniska apparater, som robotdjur är viktigt att forskas för att veta vilka hjälpmedel i verkligheten är lämpliga för den klientgruppen och har en synlig positiv inverkan på dess användare samt borde tas i bruk i allmänhet. Forskning som har gjorts om olika tekniska apparater har gjorts oftast med en begränsad användargrupp vilket menar att forskningen inte kan generaliseras till alla användargrupp. Därför skall även robotdjur forskas då användarna är äldre personer med demens. (Ahlén 2005 s.15)

Syften med arbetet är att få reda på personalens attityder till robotkatten som ett hjälpmedel och vilka tankar de har om påverkan av deras attityder i arbetet. Ett liknande examensarbete och forskning i förhållande till dessa forskningsfrågor fortfarande fattas.

2 BAKGRUND

I bakgrunden av den här undersökningen ligger attityder och robotkatten Justocat. Det blir viktigt att förklara vilken betydelse dessa begrepp har och vad de innebär i förhållande till den här undersökningen. Här beskrivs definitioner till begreppet attityd och senare i arbetet operationaliseras definitionen till begreppet för att vara specifikt på vad det är som vill mätas (Hirsjärvi et al. 2003 s.144). Här beskrivs det även om relationen mellan attityder och beteende samt om det hur attityder förändras.

I jämförelse med attityder är Justocat någonting som inte är bekant för allmänheten och bör därför förklaras. Som följande förklaras vad katten är, hur den används och varför samt hur den fungerar.

2.1 Robotkatten JustoCat

JustoCat är ett robotsällskapsdjur som fungerar som ett terapidjur. Justocat kan vara ett komplement i vardagen eller ett alternativ till levande sällskapsdjur. Namnet på roboten kommer från det latinska ordet justo vilket menar terapi. (Justocat, Robyn robotics AB) Tanken bakom Justocat är att öka socialt engagemang och kommunikation speciellt med äldre med demens eller andra minnesjukdomar. Justocat har även visat sig ha en lugnande effekt på sin användare och de får en stund sysselsättning, detta kan även ge möjligheter till att minska medicinering. Justocaten kan användas som ett medel för kommunikation; katten är någonting att prata om och den ger en stunds gemensam sysselsättning med andra. På detta sätt kan även kommunikationen mellan de äldre och deras vårdare förbättras. För att Justocat har positiva effekter på klientens lugn, socialt engagemang och kommunikation fungerar den som ett bra hjälpmedel för äldre med demens.(Justocat, Robyn robotics AB)

Justocat är lika stor och väger så mycket som en levande katt och den betar sig på ett mycket liknande sätt. Justocaten jamar och spinner när man klappar den på ryggen. Tiden hur länge den spinner varierar. Justocat är en hygienisk produkt för att skinnet av roboten kan bytas och tvättas i tvättmaskinen. Katten är även en hållbar produkt och den kan lämnas med dess användare utan särskild övervakning. Justocat är hållfast och den kan tappas i golvet utan att den går sönder. Katten har getts en medicinteknisk produkt klass

1 klassificering på läkemedelsverket enligt LVFS 2003:11. Basen för robotkatten är på medicinsk vetenskap vilket menar att produkten är baserad på medicinska evidenser på effekten hos äldre med demens. Resultaten av tester på JustoCat har visat att katten har en lugnande effekt på äldre. (Justocat, Robyn robotics AB)

2.2 Begreppet Attityd

Begreppet attityd har definierats i litteraturen på olika sätt. Det som har beskrivits som den mest allmänna föreställningen av attityder anser de som reaktioner i en person i sociala situationer i förhållande till människor eller andra faktorer. (Åström 1990 s.11)

Attitydernas tidigare definitioner kan delas upp i två grupper. Den första definitions grupp anser attityderna vara endimensionella och betonar dess känslö- eller emotionella reaktioner. Den andra gruppen definierar attityderna som flerdimensionella och betonar emotionalitet lika mycket som kognition och beteende. (Erwin 2005 s.14). Ett exempel av en kognitionskomponent kan vara hurdan uppfattning en vårdare har om sin patient och detta representerar hans bild och åsikt av patienten. Den affektiva dvs. emotionella komponenten kan gälla vårdarens positiva eller negativa känslor mot patienten. Medan vårdarens intentioner att bete sig eller hans beteende mot sin patient kan ses som följd av de kognitiva och affektiva komponenterna. (Åström 1990. s.11-12)

Det har således tidigare ansetts att attityder handlar om tänkandet, känslor och aktivitet. En nyare definition är att attityderna är värderingar av någonting som personen har en uppfattning av. Alltså riktar sig attityderna åt någonting eller någon till exempel människogrupper, mot oss själva, vårt beteende eller något mera abstrakt som socialism eller lidande. Attityderna kan vara positiva eller negativa och ofta anses det att attityderna är endera positiva, negativa eller neutrala. Våra värderingar är ändå för det mesta något motstridiga; vi finner både positiva och negativa aspekter i saker. På det viset kan attityderna anses vara ett medeltal av våra värderingar. Attityder förändras även i förhållande till situationen. (Lahikainen et al. 2005 s.90)

Kalliopuska (1994 s.16) beskriver på ett liknande sätt attityder som ovanför beskrivs: Attityder är förvärvade tendenser att bete sig och förhålla sig i förhållande till miljön. Hon förklarar att attityderna kan vara huvudsakligen känslö- eller sakinriktade eller de kan uttrycka handlingar. Kalliopuskas definition av attityder stödjer de som Erwin och Åström beskrev om attityder: begreppet attityd har tre komponenter som kan förena sig samtidigt: kunskap-, känslö- och handlingskomponent.

2.2.1 Relation mellan attityder och beteende

För flera årtionden har det inom social psykologin hävdats om det antagandet att människor beter sig enligt deras attityder (Fazio et al. 2004 s.42). Denna relation mellan attityder och beteende kan kopplas ihop med den andra forskningsfrågan i mitt arbete: ”Hurdana tankar har personalen om hur deras attityder påverkar användningen av robotkatten?”. Här är tanken bakom frågan att det kan finnas en koppling mellan hur personalen på äldreboendet beter sig i förhållande till användning av robotkatten och hurdana attityder de har mot robotkatten. Som följande presenteras forskning kring den ifrågavarande satsen.

En ny studie undersökte attitydernas betydelse genom en evidens baserad program (EBP) inom barn välfärd. Forskningen fokuserade på att utreda vilken roll attityderna av personer som hade haft träning för användning av EBP inom barn välfärd hade i implementering av detta program. Studien fann att attityder av professionella som använde programmet inte förutsåg dess användning och att det inte fanns en övergripande förändring i deras attityder vid omständigheter med mera exposition av EBP interventionen. Studien bevisade ändå att de som hade en öppen attityd mot EBP hade en större sannolikhet att tag del av implementering stöd av EBP vilket antyder att öppna attityder ökar engagemang i aktiviteter som stöder användning av nya interventioner. (Leathers et al. 2016)

LaPiere (1934) utförde kanske den mest uppmärksammade forskningen om relationen mellan attityder och beteende. Han reste runt Amerika med ett kinesiskt par och besökte 67 hotell och 184 restauranger. LaPiere hade den antaganden att de kommer att inträffa rasism för att på den tiden fanns det inga lag mot rasistisk diskriminering och fördomar mot Asiatiska människor var utbredd. Under deras resa hände det ändå bara på ett ställe att personalen vägrade att betjäna det kinesiska paret. Ungefär sex månader senare sände

LaPiere en förfrågan till varje ställe där de hade besökts för att fråga om de betjänade kinesiska gäster. Resultaten blev överraskande: 92% av de ställen som svarade på frågan skrev att de inte betjänade kinesiska gäster. Således fanns det ingen enhetlighet i resultaten av denna studie mellan beteende och attityder. (LaPiere 2010 s.8 ff.)

Med en annan mycket liknande studie av Kutner, Wilkins och Yarrow som gjordes år 1952 gällande en afroamerikansk gäst resulterades det till en brist på överensstämmelse mellan personers attityder och deras beteende. Det har ändå hävdats om de här två klassiska studier har faktisk en relevans till relationen mellan attityder och beteende. Ifrågasättningar har gjorts i förhållande till det om personer som hade tjänat de kinesiska och afroamerikanska gäster var samma personer som svarade på förfrågan om ifall restaurangen eller hoteller ville tjäna gäster av respektive etnisk grupp. Även aspekten av huruvida gästerna representerade det vilken uppfattning ägaren på restaurang och hoteller fick av frågebrevet om asiatiska och afroamerikanska gästerna har ifrågasätts. (Fazio et al. 2004 s.42)

Återigen har vissa studier funnit en stark korrelation mellan attityder och beteende. Exempelvis röstning på presidentval mellan åren 1952-1964 forskades av Kelley och Mirer år 1974. De fann en avsevärd relation mellan primärval attityder och röstning; resultaten antydde att 85 % av väljarens röster kunde förutses från primärval attityder. Relationen mellan attityder och beteende bevisades även i en undersökning om organdonation. Studien av Goodmonson och Glaudin från året 1971 fann en korrelation i relationen mellan attityder och beteende. Deltagaren i studien först angav deras attityder till organdonation. Senare gjordes det en serie av successivt mera krävande och engagerande förfrågan åt deltagaren; Deltagaren fick en begäran att göra en tidsreservering för en intervju om organdonation, en begäran att delta i intervjun och slutligen en begäran för att signera ett juridiskt dokument om organdonation. Antal av dessa stegen som deltagaren tog fungerade som en index av beteende.

Ännu mera forskning kring liknande studier finns men sammanfattningsvis kan det konstateras att korrelationen mellan attityder och beteende är i vissa fall stark och i vissa fall ogiltig. (Fazio et al. 2004 s.43). Då det ändå finns forskning som antyder att korrelationen finns kan denna studie ge resultat som tillägger till den typen av forskning.

2.2.2 Hur förändras attityder

Människor har länge varit intresserade på hur attityder förändras. Även reklambranchen, politiker samt andra som kan ha intresse för att kunna ändra människors uppfattningar om olika saker har haft intresse för attityder. Det finns två sätt att ändra attityder. Så enkelt som den låter är övertalning en av dessa två. Det finns flera olika sätt att övertala människor med mycket komplicerade processer. Med övertalning har trovärdigheten en mycket viktig roll vilket innebär att människor skall kunna lita på att övertalaren talar sanning och att han kan sin sak. Även det att övertalaren använder ensidig information eller mångsidig information påverkar. Attityder är antingen emotionella eller förnuftsmässiga och så är det även med typ av argumenter. Ett effektivt sätt att övertala är att angripa förnuftsattityder med känslöargumenter och känslöattityder med förnuftsargumenter. (Karlsson 2007 s.607-608)

Det andra sättet att ändra attityder är med hjälp av beteendeförändring. Ett exempel på hur attityder kan förändras av beteendeförändringar är teorin om kognitiv dissonans. Teorin har samma bas som den tidigare nämnda tredimensionsteorin; utgångspunkten med teorin är att man strävar efter att tankar, känslor och handlingar hänger ihop. Då en person hamnar i en situation där hans beteende inte motsvarar hans attityder skapas det en så kallad psykisk obalans eller som en bemärkt amerikansk psykolog Leon Festinger, kallar det "dissonans". För att bli av med olusten som obalansen medger brukar man ändra sina attityder så att de motsvarar ens beteende. Senare forskning antyder att kognitiv dissonans bara skapas ifall personen ser på beteendet som frivilligt och dissonansen leder till negativa följder för andra och ifall personen upplever personligt ansvar för det. Denna teori har ansetts vara kopplat till negativ självkänsla; man förändrar sina attityder till det man gör för att inte få dåligt självkänsla för det. (Karlsson 2007 s.610)

3 TIDIGARE FORSKNING

Det finns relativt mycket forskning kring olika robotdjur och deras användning som ett hjälpmedel med äldre med demens eller andra minnessjukdomar. Forskning har gjorts bland annat om Robotkatter NeCoRo och Justocat, Paro seel, AIBO hund och robot Giraff. Följande vetenskapliga artiklar fokuserar sig mest i att förklara robotdjurens påverkan på klienter och deras beteende. Robotkatten Justo har konstaterats att påverka äldre med demens genom att förbättra deras kommunikation, lugna ner samt öka socialt engagemang så tas dessa effekter upp i följande stycken. Forskning om attityder blir även relevant så betonas här även attitydernas påverkan på arbete.

För informationssökning användes det flera olika databaser. De som gav de mest nyttiga forskningsartiklar är Science direct, Emerald Journals, Highwire Press och Biomed central. Google användes för att söka artiklar som kunde sedan sökas från ovan nämnda databaser. Sökord som gav mest nyttiga artiklar var Robotic pet, robotic cat, robocat, robotic i kombination med dementia, care, nursing home, elderly eller attitudes, work och job. Synonymer kombinerades i sökfältet med orden ”or” och andra ord kombinerades med orden ”and”.

3.1 Robotdjur som hjälpmedel

Äkta djur har bevisats ha positiva effekter på äldre med demens. Djur kan öka graden av socialt interaktion, förbättra humöret och lugna ner genom att minska agitation med äldre med demens (Bernabeia et al. 2013, s.762). I dag finns det ändå orsaker för att ersätta den äkta sällskapsdjuren inom äldreboenden med ett robotdjur. En litteraturstudie antyder att risker som finns i förhållande till djur assisterade aktiviteter (eller animal assisted activities (AAA)) som är metod för att med djur stöda läkning av sjuka personer. Dessa kan vara allergier, djurbett eller andra olyckor relaterade till djur och även risk för infektion finns.(Bert et al. 2016 s.695, 703, 705) Problem med levande djur i äldreboende miljö finns även för att levande djur skall tas hand om; djur behövs matas och tas ut på promenad eller en kattlåda skall finnas på utrymmet. Däremot robotdjurens batterier skall laddas och med vissa robotdjur skall skinnet emellan åt tvättas (Justocat, Robyn robotics AB) Som Robotkatten Justo, designades Robotseelen PARO specifikt för att fungera som ett interagerande terapeutisk djur. Funktionen av PARO är att framkalla positiva känslor som

glädje och avslappning och meningen med dess mjuka skinn är att främja engagemang. (Mcglynn et al. 2015 s.1800) Forskning gjort kring PARO har bevisat dess effektivitet i att framkalla bättre kommunikation, främja social interaktion samt lindra stress och ångest (Sharkey et al. 2015 s.1). Lika som med Justocaten ger den lugnande effekten av PARO även möjlighet till att minska lugnande eller anti-depressiva mediciner hos äldre (Calo et al. 2011 s.11)

3.1.1 Socialt engagemang

Vi vet att äldre med demens som bor i äldreboenden har oftast få aktiviteter i vardagen. Ett låg grad av socialt engagemang påverkar negativt på äldres hälsa och kan leda till tillstånd av social isolering. (Kang 2012 s.75)

Forskning som har gjorts om klienters egna perceptioner av robotdjur och personalens perceptioner om användning av robotdjur visar på de effekter som robotdjur kan ha på dess användare (Mcglynn et al. 2014). Tidigare genomförd forskning antyder att användning av robotdjur har positiva effekter på äldre som använder dem i förhållande till socialt engagemang och humör. En studie evaluerade användbarhet av robot giraffen mellan fem personer med demens och deras familjer. Giraffen fungerar som en kommunicerings hjälpmedel för äldre inom hemtjänst och vård. Studien använde semi-strukturerad intervju, telefon samtal samt observation via video filmning som forskningsmetod. Studien visade att robot giraffen hade en positiv påverkan på personers humör och en förbättring i deras sociala engagemang. Även familjemedlemmar rapporterade att giraffen gav en möjlighet till att minska social isolering (Moyle et al. 2014).

3.1.2 Kommunikation

När personen drabbas av demens påverkas personens färdigheter att kommunicera. Demensjukdomen innebär oftast afasi, agnosi, anomi och apraxi vilket försvårar personens möjligheter att kommunicera med omvärlden. För att kunna bättre kommunicera med äldre med demens kan multisensoriska hjälpmedel som bilder, foton, musik, tidningar

och meningsfull personlig information användas. (Järvenpää et al. 2015 s.1,3,11) Robotkatten Justo är även ett hjälpmedel som kan förbättra kommunikationen av äldre med demens. (Justocat, Robyn robotics AB)

3.1.3 Lugnande effekt

I början av demenssjukdomen är det vanligt att det förekommer stresskänslighet och koncentrationssvårigheter. I ett senare skede av sjukdomen blir det vanligare för den insjuknade att uppträda aggressivt, skrika eller vandra omkring. (Hellman et al. 2007 s.6) Vid dessa beteenden ges äldre på äldreboenden oftast lugnande medicinering vilket har bevisats att leda till ökat antal fallolyckor och andra allvarliga och letala incidenter. För att minska olämplig medicinering bör icke-farmakologiska behandlingsmetoder användas (Kragh 2004 s.994).

3.2 Attitydernas betydelse på arbete

Attityder av arbetare inom olika yrkesområden, speciellt inom hälsovården är viktiga att forskas (Abreu et al. 2015 s.961) Det finns forskning inom olika temaområden gällande hälsovård personalens attityder. De mesta forskningen kring detta tema studerar sjukhus personalens attityder till olika hälsoåtgärder eller patienter.

Abreu and Caldevilla (2015 s.961) studerade vårdarnas attityder till äldre. De skriver att en av de mest essentiella målsättningar inom äldreboenden är att främja självständighet och autonomi av patienter så att det finns en direkt positiv inverkan i äldres livskvalitet. Vårdarnas attityder till åldrandet och äldre är ytterst viktigt, speciellt för att attityderna reflekteras i de rådande uppfattningarna de har om sina patienter och hur de interagerar med dem. Det är således avgörande att skapa positiva attityder till äldre och åldrandet för vårdaren och vårdstuderanden.

Gilmore och Chambers (2010 s.22) säger i deras forskningsartikel att vårdaren eller stöd-arbetarens attityder till sexualitet hos personer med kognitiva nedsättningar är mycket viktiga för att attityder kan potentiellt ha en direkt påverkan på klienter. Även mera subtila

attityder mellan befolkningen är relevanta för att attityder reflekterar samhällets grad av insikt, acceptans och stöd i förhållande till personer med kognitiva nedsättningar och den aspekten av deras liv.

En studie studerade restonom studerandes villighet att arbeta med äldre arbetare genom MAP (multi-age perspective model) samt hurdana faktorer påverkade studerandes attityder. Studien visade hur attityderna påverkade på arbetsvillighet med äldre; Studeranden som hade en positiv attityd mot äldre var mera villiga att arbeta med äldre och de som inte hade en favoriserande attityd mot äldre hade lägre villighet att arbeta med dem (Hertzman 2014 s. 692 ff.).

4 Gordon allport och flerdimentionalitet

I mitt arbete har begreppet attityd den meningen som professor Gordon Allport (1954) formulerade. Hans definition blev kanske den mest kända definitionen för attityder: ”Attityd är en förvärvad tendens att tänka, känna och bete sig på ett särskilt sätt mot ett specifikt objekt.” Nästan varje ord i definitionen är betydande och värd att förklaras. Med ”förvärvad” betonas det att attityder formas i ett socialt sammanhang. Attityd är en följd av erfarenheter för ingen person har färdiga positiva eller negativa attityder från födseln. Med ordet ”tendens” menas att attityder redan finns innan det objekt åt vilken attityder riktar sig till finns och att attityder egentligen förvränger personens förhållningssätt till objektet. Ett mycket enkelt sätt att tänka på det är att tendenser är sätt att reagera, antingen negativa eller positiva. Tendenser kan även ses som någonting som framställer attityder som ett schema eller ett ram därigenom man ser på världen och att attityder kontrollerar det man ser. (Erwin 2005 s. 12-13)

Centralt i Allports definition om attityder är den så kallade trekomponentmodellen eller flerdimensionalitet. De tre komponenter kallas känslö-, kognitions- och beteendekomponent. I allmänheten ses det flerdimensionella synsättet som förnuftigt: om vi tycker om någonting eller någon (känsla) är våra tankar om den/dem antagligen positiva (kognition) och troligen kommer vi att umgås med dessa människor eller saker (beteende). Vad man skall tänka på gällande Allports synsätt är att han ser dessa tre komponenter som tendenser. Detta betyder att attityder fungerar inom människor som en dold process och inte bara regelbunden observerad beteende. Att kunna förstå Allports synsätt och hur de tre komponenter går ihop är det alltså centralt att man förstår meningen med tendenser. Allport tyder på även att reaktioner gällande attityder är ”särskilda” och med det säger han att attitydernas känslö-, kognitions-, och beteendekomponenter har en klart och speciellt anknytning till objektet av attityder. Då man tänker på attitydernas värde i personens förmåga att anpassa sig blir det viktigt att reaktionerna i detta synsätt är relativt konsekventa och hållbara. (Erwin 2005 s. 13-14)

5 SYFTE, AVGRÄNSNINGAR OCH RELEVANS

Syftet med arbetet är att undersöka vårdpersonalens attityder till Robotkatten Justo som ett hjälpmedel i vardagen I ett av Gaius-stiftelsens äldreboenden I Helsingfors.

De forskningsfrågor som syftas att få svar på är:

- ”Hurdana attityder har personalen på Gaius-stiftelsens boende till robotkatten som ett hjälpmedel?”
- ”Hurdana tankar har personalen om hur deras attityder påverkar användningen av robotkatten?”

För den här undersökningen ingår i ett större projekt ger det en möjlighet till att undersöka i frågavarande temat på ett äldreboende som redan har samtyckt vara med i projektet. Härigenom avgränsas undersökningen på det sättet att målgruppen blir vårdpersonalen i ett av Gaius-stiftelsen boenden i stället för flera äldreboenden.

Resultatet av undersökningen ger ett tillägg till forskning om hur robotdjur används inom äldrevården här i Finland. Inom ergoterapeutens yrkesområde är det viktigt att distribuera klienter hjälpmedel som forskning har visat sig vara effektiva och trygga att användas. Utan tillräcklig forskning kan hjälpmedel som robotdjur inte rekommenderas för ergoterapeuter att användas som hjälpmedel för klienter. Robotdjur är hjälpmedel som ergoterapeuter borde ha kunskap om speciellt på arbetsplatser där robotdjur har tagits i bruk eller där det övervägas för att införa dem. Det är alltså viktigt att forskas i förhållande till robotdjur även med tanke på ergoterapeutens kunskap på sitt arbete. (Boman 2011)

6 METOD

I detta arbete görs det en kvalitativ studie med enkät som forskningsmetod. I det här arbetet tas reda på personalens attityder till robotkatten som ett hjälpmedel för äldre med demens och hur personalen anser att deras attityder påverkar användningen av robotkatten i äldreboenden. Här beskrivs forskningsmetoden, hur den valdes och vilka kriterier det fanns för forsknings målgrupp. Här beskrivs även hur datainsamlingen skedde, hur datan analyserades samt vilka etiska aspekter togs i beaktande.

6.1 Enkät som forskningsmetod

Enligt det svenska språkbruket betyder termen ”enkät” frågor som besvaras med den svarandes egen hand. Denna term uteslutar intervju frågeundersökningar som inkluderas i det engelska ordet ”survey”. Enkäterna liknar mycket personliga intervjuer och telefonintervjuer men den avgörande skillnaden mellan dem är att den som svarar på frågorna själv noterar sina svar på ett eller annat sätt och att det inte finns en intervjuare på plats. (Trost et al. 2016 s.9)

Det finns olika typer av enkäter. Postenkäter sänds via post i pappersform eller via e-post. Det finns e-postenkäter som ligger på internet för besvarandet eller sådana som man tas ut på papper och sen besvaras det. Enkäter som ligger på internet kallas även webbenkäter. Ofta sänds enkäter inom ett företag med den interna posten om arbetaren har möjlighet att svara på enkäten på arbetet. Postenkäter kallas även sådana korta frågeformulär som ligger till exempel på ett hotellrum och gästerna får svara på dem om de vill. Gruppenkäter används däremot för grupper som är samlade på ett ställe och som man vill distribuera enkäten till. I sådana tillfällen kan egendomligheter gällande enkäten förklaras och frågor om enkäten som deltagaren har kan besvaras. Gruppenkäter används ofta till exempel på skolor. (Trost et al. 2016 s.10)

Processen att göra en enkätundersökning innefattar mycket flera skeden. Först innan man gör någonting annat skall idens syfte alltid klargöras noggrant. Man ska kunna bestämma svaren på frågorna som gäller storleken på formuläret, storleken på urvalet av potentiella deltagare, språksvårigheter som deltagaren kan ha samt kostnader på undersökningen med mera andra. När sådana saker är ordentligt nedskrivna gäller det att börja konstruera

frågor och göra ett urval med deltagarens adressuppgifter. Frågorna skall stötas ordentligt i förhållande till undersökningens syfte, sättas samman och tryckas ut som ett formulär. Dessutom skall man skriva olika brev som ett missivbrev, ett påminnelsebrev, ett svars-kort och ett tackkort. Man skall sedan förbereda för kodning och inläsning av data i dator. Innan man börjar analysera data skall man vanligtvis göra en bortfallsanalys och felinläsningar skall korrigeras. Slutligen skall man skriva en analys och ofta gäller det även att presentera den. (Trost 2016 s.12-13)

6.2 Val av metod

Val av forskningsmetod för detta arbete har i första hand påverkats av vilken behov av information det finns för de i frågavarande forskningsfrågorna. Ytterligare har valet påverkats av litteraturen samt vilka metoder andra som gör forskning inom samma projekt och äldreboende har valt att använda.

Orsaken till varför andra studerandes val av metod inom samma projekt hade en påverkan på val för detta arbete är att möjligheter som personalen på äldreboendet har att vara med på denna undersökning behövs tas i beaktande; dvs. om personalen har tid, ork och intresse att göra intervju eller enkät då man tar i beaktande vilka metoder de andra använder. Intervjun tar mera tid av personalen än enkät och det redan finns forskning inom projektet som har intervju som metod. (Hansagi 1994 s.31)

Litteraturen påverkade valet av forskningsmetod på det sätt att informationssökning kring teman robotdjur och robotkatten och olika forskningsartiklar gjordes för att tag reda på hurdan forskning det redan finns och vad är det som ännu behövs forskas mera kring detta tema.

För att syftet med arbetet är att tag reda på attityder valdes enkäten som ett bättre alternativ. Då det som man frågar i en intervju eller enkät kan upplevas som känslig finns det större sannolikhet med enkät att få sanningsenliga svar på frågorna. Vid en enkätundersökning eliminerar man effekten som intervjuaren kan ha på respondenten och dess svar på frågorna. Nackdelar för enkäten är att med en besöksintervju kan man få större mängd av data per undersökt individ, man kan fråga mera komplicerade frågor samt att man kan

få mer nyanserade svar. Däremot ger enkäten möjlighet till att forska attityder av fler personer än intervjun gör. (Ejlertsson 2005 s.11-12)

6.3 Teori bakom enkätfrågorna

I detta arbete är grunden på enkät frågorna på Gordon Allports teori om attityder. Han anser att attityderna är flerdimensionella och de riktar sig åt saker eller personer (här: robotdjuret). För att denna undersökning görs via ett frågeformulär kommer attitydernas tre komponenter att spela en stor roll i formulering av frågorna (Åström 1990. s.11-12).

I den här undersökningen baseras forskningsfrågorna på attitydernas flerdimensionalitet som utvecklade av den amerikanska psykologen Gordon Allport. Kognitionens komponent hjälper med att ta reda på personalens perceptioner, bild av samt åsikter om robotkatten. Den affektiva komponenten hjälper med att reda ut personalens positiva eller negativa attityder till robotkatten medan beteendekomponenten gäller det om de affektiva och kognitionens komponenter har tillsammans en påverkan på personalens beteende i användning av katten och således även på effekten som användning av katten har på dess användare. (Erwin 2005 s.12)

6.4 Val av målgrupp

För att kunna minska bortfall i undersökningen valdes det vissa kriterier för enkät målgruppen. Att motverka externt bortfall valdes det att sända enkäten till personalen i äldreboendet som redan har valt att vara med på projektet robotkatten Justo. Typen av urvalet kallas ett icke slumpmässigt, ändamålsenligt urval. Genom att sända enkäten till personalen på äldreboenden som har svenska som arbetspråk minskar ännu antalet av bortfall. På det sättet blir enstaka frågor inte osvarade då respondenterna inte förstår frågor eller att de inte har svarat på frågorna på grund av en låg språkfärdighet på svenska. (Ejlertsson 2005 s. 25)

Andra kriterier för enkät målgruppen är att de skall arbeta inom vården så att de har varit med om användning av robotkatten Justo eller att de har haft möjlighet att se över kattens användning. Följaktligen försäkras det att målgruppen har kunnat forma egna inställningar, attityder eller perceptioner av robotkatten i ett vård sammanhang.

6.5 Datainsamling

Postenkät dokumenten skapades med programmet Google Formulär. Struktur av frågorna gjordes enligt Trekomponent teorin av Gordon Allport. Enkäten (bilaga 2) innehåller elva frågor som handlar om roboten Justocat. De första fem frågor samt fråga 10. handlar om kognitionskomponenten som tar reda på vilka perceptioner personalen har om robotkatten. De följande två (6,7.) handlar om den affektiva komponenten som hjälper med att utreda vilka känslomässiga attityder personalen har om robotkatten. Den tredje komponenten som hanteras i resten av frågorna behandlar det om personalen anser att deras kognitiva och affektiva attityder påverkar deras beteende eller deras intentioner att betesig på arbetet. (Åström 1990. s.11-12).

Enkäten består av frågor med svarsalternativ. Frågor med svarsalternativ valdes för att ge ramar och underlätta för informanterna. Öppna frågor valdes inte till enkäten för att de kan lätt misstolkas och de tar mindre tid för informanter att svara på svarsalternativ. Det användes enkelt språk med frågorna och de formulärades på så sätt att de bara kan tolkas på ett sätt.(Ejlertsson 2005 s.52 ff.)

För att få reda på om man kan tolka frågorna lätt och om enkäten är tillräckligt tydlig pilot testades den genom att skicka den till personalen på andra äldreboenden i Helsingfors. (Ejlertsson 2005 s.35 ff.)

I februari 2017 togs det kontakt med personalen via e-post med länken till den elektroniska enkäten som skedde via Google Formulär samt ett följebrev där det berättas om den här undersökningen och projektet som den ingår i och förklarades syften med den och vem hade valts ut till undersökningen. Det berättas även kort om hur många frågor enkäten innehåller och information om konfidentialitet och samtyckekrav. Det förklaras även

hur lång tid det ungefär tar att svara på den samt när svaren borde gärna skickas samt att de får en påminnelse av att fylla i enkäten. (Ejlertsson 2005 s.39 ff.)

6.6 Analys

Svaren på frågorna analyserades genom en kvalitativ innehållsanalys. Enkäten skapades med Google Form men printades ut till pappersform före undersökningen genomfördes. Enkäten hade tre kategorier som hette ”Åsikter och anseenden”, ”Positiva och negativa tankar” och ”Tankar och beteende”. Dessa kategorier baserade på Gordon Allports teori om flerdimensionalitet. Svaren på enkäterna redovisade resultaten klart som flervals svar. Resultaten sammanstälts i diagram. Resultaten som visades på diagrammen och enkäterna tolkades och skrevs ner i löpande text. En del av resultaten presenterades både i form av diagram och i löpande text. (Trost et al. 2016 s.147)

6.7 Etiska överväganden

Etiska överväganden är viktiga även vid planeringen av en enkätundersökning. De etiska aspekter som tagits i beaktande i denna undersökning gällande enkäten är informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav samt nyttjandekrav. Etiken bakom informationskravet handlar om att deltagaren kommer att informeras om enkätundersökningen samt att det är frivilligt att delta i undersökningen. Samtycket är viktigt för att deltagaren i studier har rätt att bestämma själv över sin medverkan. Deltagarens samtycken för att medverka försäkras i denna enkätundersökning så enkelt som att deltagaren svarar på enkäten. För att erbjuda deltagaren med största möjliga konfidentialitet kan enskilda individer inte identifieras av utomstående i den här undersökningen. Dessutom bevaras deltagarnas personuppgifter på Arcada på sådant sätt att obehöriga inte kan få tag av dem. För att uppfylla nyttjandekravet kommer att använda insamlade uppgifter av deltagarna enbart för det ändamål som denna enkät avser istället för andra sammanhang. (Ejlertsson 2005 s.29-30)

Det som tas i beaktande i förhållande till enkätfrågorna är att det inte finns frågor i den slutliga enkäten som kan kännas för känsliga, närgångna eller påträngande till deltagarna. Innan enkäterna sändes till målgruppen, försäkras frågornas lämplighet och att de inte är för känsliga genom att frågorna visas till människor som kan tag ställning till dem. (Ejlertsson 2005 s.69)

6.8 Tillförlitlighet och relevans

Tillförlitlighet uppnås när läsaren kan utvärdera studiens giltighet genom att följa forskarens beslutsprocess och genomförande. I denna studie beskrivs metod och tillvägagångssätt i analysen tydligt. I kvalitativa forskningar blir det viktigt att beskriva och tolka rätt och få sanningsenliga svar från respondenterna. I detta arbete gjordes det på det sättet att enkätfrågorna var mycket tydliga och på deras arbetsspråk, svenska, för att respondenterna kunde lätt svara på frågorna utan att behöva hävdas. Öppna frågor valdes inte i enkäten så att misstolkning av svaren inte var möjligt. I detta arbete fanns det även inga känsliga frågor så att det fanns en lägre chans att respondenterna avsiktligt ljugar. (Holloway et al. 2010 s.299)

Relevans är även ett kriterium för evaluering av kvalitativ forskning. Relevansen betyder att förklarade faktorer i arbetet skall vara i relation till meningen med arbetet. Det som beskrivits i bakgrunden och tidigare forskning valdes genom att tänka kring de i frågavande forskningsfrågorna mycket noggrant för att kunna vara säker på att det inte fattas relevant information eller att det inte finns någonting i arbetet som inte hör dit. Meningen med arbetet är i relation till ett större projekt om Robotkatten JustoCat och genom detta arbete finns även mera användbar forskning kring robotkatten. (Holloway et al. 2010 s.299)

6.9 Pålitlighet och trovärdighet

Med pålitlighet i kvalitativa studier menas att man skall vara logiskt konsistent med forskningsprocessen. Även det att en annan person skall kunna göra om undersökningen genom att följa hur processen ser ut i studien. I detta arbete har det berättats vilka databaser och sökord har använts för att läsaren kan hitta samma källor. Forskningsprocessen beskrivits så tydligt att man kan enligt det göra ett sammanslags undersökning. (Holloway et al. 2010 s.299)

Då det gäller externt validitet pratas det om i vilken utsträckning resultaten av studien är generaliserbar. I denna undersökning är deltagarna en relativt liten grupp av människor och bara inom en arbetsplats. Detta betyder att studien bara kan generaliseras i en viss utsträckning. Man kan till exempel inte anta att de attityder som har funnits i denna undersökning kan generaliseras vara likadana i andra städer i Finland eller i andra typer av arbetsmiljöer. Med intern validitet gäller det om ifall resultaten av studien verkligen motsvarar hur det är i verkligheten. Detta kan mätas så att man går tillbaka till respondenter med resultaten och ser om respondenter har motsvarande perceptioner. Detta görs inte i denna undersökning för att arbetsbelastningen för deltagarna är för stor och tiden inte räcker. (Holloway et al. 2010 s.300)

7 RESULTAT

Vid analysering av materialet användes det kvalitativ innehållsanalys. Resultaten baserar sig på enkäterna som målgruppen fyllde i. Deltagaren blev slutligen tolv vårdarbetare som hade fyllt i enkäten. Frågeställningarna i undersökningen hade som syfte att få reda på hurdana attityder personalen på Gaius-stiftelsens boende i Munksnäshemmet har till robotkatten som ett hjälpmedel? - och hurdana tankar vårdpersonalen har om hur deras attityder påverkar användningen av robotkatten? Utgående från enkätfrågorna som baserades på frågeställningarna i undersökningen har resultatet sammanställts. Frågorna 1-6. och 10. ställdes för att reda ut personalens attityder mot robotkatten. De här frågorna formades ur antaganden och forskning kring hur robotdjur påverkar dess användare och svarar på den första forskningsfrågan om vårdpersonalens attityder och perceptioner. Frågorna 7-9. och 11. behandlar personalens tankar gällande robotkattens användning och hur deras attityder påverkar robotkattens användning. Teorin bakom enkätens struktur ligger i Gordon Allports flerdimensionalitets teori. Allport definierade begreppet attityd som "förvärvad tendens att tänka, känna och bete sig på ett särskilt sätt mot ett specifikt objekt." Centralt i den här teorin gällande min studie är det att med tendenser som förklaras som attityder som redan finns innan det objekt åt vilken attityder riktar sig till finns och att attityder egentligen förvränger personens förhållningssätt till objektet. Flerdimensionalitet teorins tre olika komponenter kallas kognitions-, känslö- och beteendekomponent och används vid kategorisering av enkätens frågor med motsvarande rubriker.

Åsikter och anseenden

Fråga 1. Anser du att robotkatten ökar personens (den äldres) sociala engagemang?

Frågan som handlar om kattens effekter på ökande sociala engagemang vid den äldre svarades med tio jakande svar med hälften av dem som en direkt "ja". Endast två svarade "nej" till frågan. Ingen valde alternativen "katten minskar personens sociala engagemang". Således ungefär 83% av alla svar pekar på positiva inställningar mellan vårdpersonalen mot robotkatten som ett hjälpmedel gällande dess effekter på användarens sociala engagemang.

Fråga 2. Har katten en lugnande effekt på personen?

Frågan som ställdes för att veta om kattens användning hade en lugnande effekt på den äldre fick endast en nekande svar och resten av svaren var antingen ”ja” eller ”i vissa fall”. Jakande svar fanns således elva ur tolv svar. Ingen svarade att katten gör personen ängslig eller orolig. 91% ur deltagaren hade således positiva inställningar mot robotkatten som ett hjälpmedel gällande dess lugnande effekter.

Fråga 3. Ökar katten personens (den äldres) kommunikation?

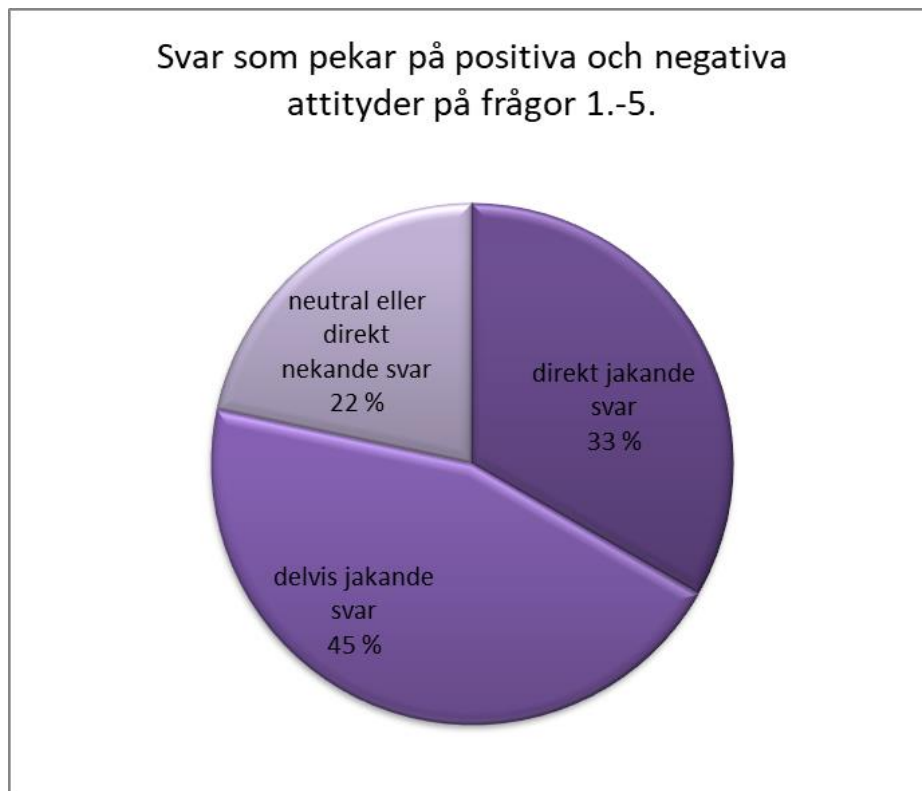
De flesta svar på frågan som ställdes för att få reda på om katten har en ökande effekt på den äldres kommunikation var ”ja”. Fyra svar var ”ibland”, en svarade med ”nej” och en med ”nej, katten har ingen påverkan på kommunikation”. Det blev ändå nio jakande svar ur tolv. Således 75% av deltagare gav ett svar som pekar på positiva inställningar mot robotkatten som ett hjälpmedel gällande dess effekter på användarens kommunikation.

Fråga 4. Hurudan effekt har användning av katten på personens (den äldres) humör?

Frågan om kattens effekter på den äldres humör fick sju svar med alternativen ”kattens användning har både positiva och negativa effekter”. Fyra svarare ansåg att katten hade en positiv effekt på humöret och en svarade med ”katten har ingen effekt på humöret”. Ingen av svararen valde alternativen ”en negativ effekt på humöret”. Elva svar eller 91 % ur alla deltagare gav ett svar som antyder på en positiv inställning mot robotkatten som ett hjälpmedel gällande dess effekter på användarens humör.

Fråga 5. Hurudan effekt har kattens användning på personens (den äldres) hälsa?

Frågan som handlar om personens tankar på kattens inverkan på användarens hälsa fick mindre direkt jakande svar än de andra frågorna med bara två svar med ”ja”. Ändå fanns det fyra svar med ”både positiva och negativa effekter på hälsan”. Sex svarare tyckte att katten hade igen effekt på den äldres hälsa och ingen svarade att katten har en negativ effekt på användarens hälsa. Sex ur 12 dvs. 50% av deltagare svarade alltså även jakande på frågan vilket antyder på att hälften av deltagare hade en positiv inställning mot robotkatten som ett hjälpmedel gällande dess hälsoeffekter.

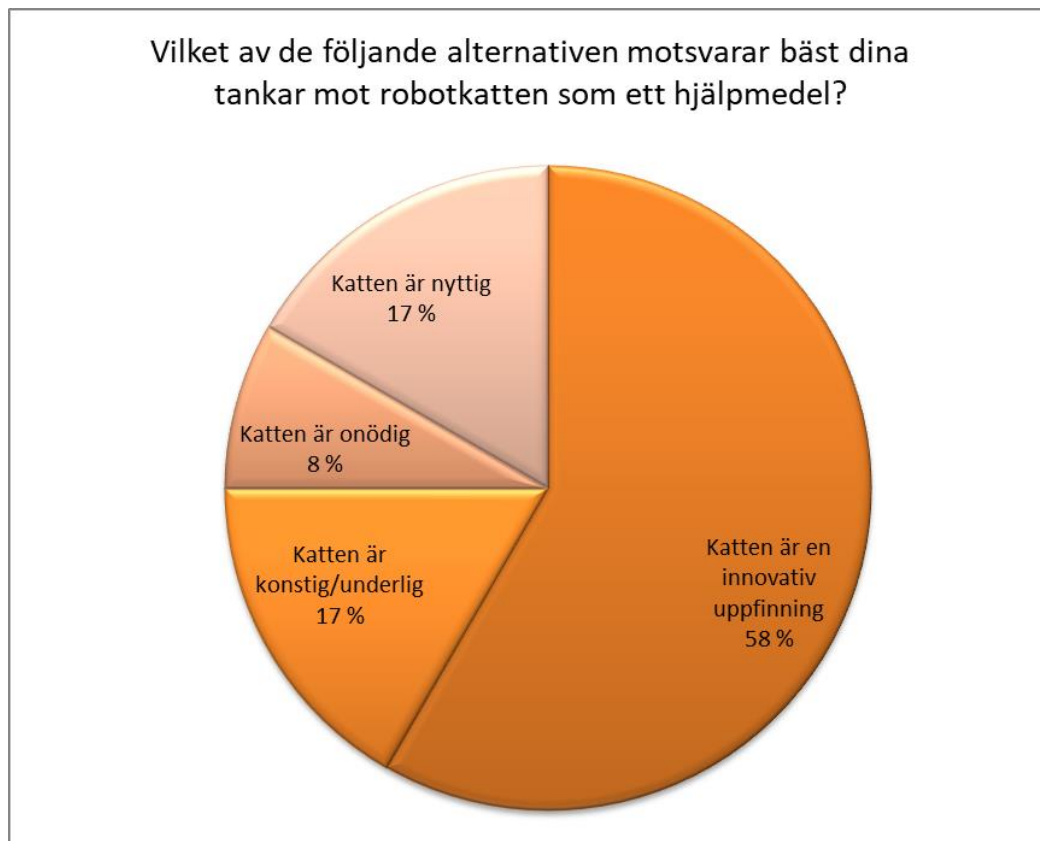

Figur. 1. Svar som pekar på positiva och negativa attityder vid frågor 1.-5.

Positiva och negativa tankar

Fråga 6. Vilket av de följande alternativen motsvarar bäst dina tankar mot robotkatten som ett hjälpmedel?

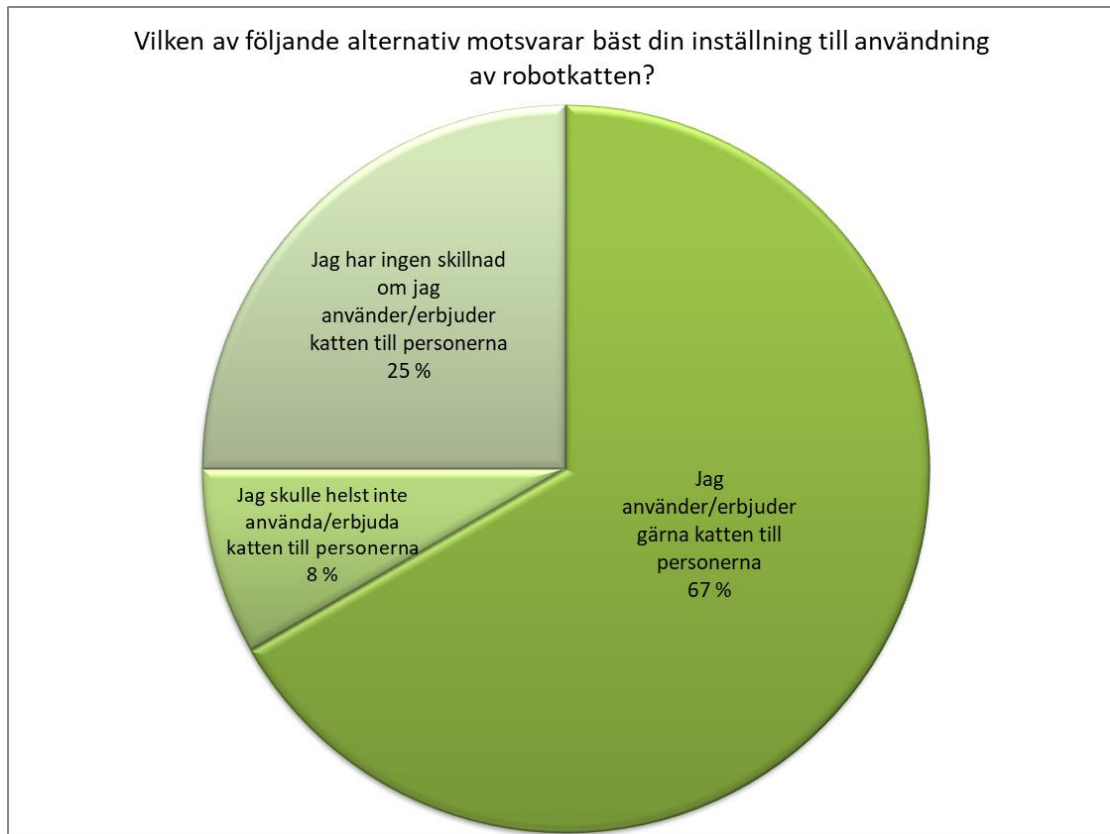
Frågan som ställdes för att få reda på personalens tankar om robotkatten som ett hjälpmedel fick 75% svar som pekar på positiva attityder; Sju svar var ”katten är en innovativ uppfinning” och två svar var ”katten är nyttig”. Endast tre svarare ansåg att katten är antingen mera konstig/underlig eller onödig. Dessa två svarsalternativ tolkades som icke positiva inställningar.

Figur 2. Svarsalternativen som bäst motsvarar personalens tankar om robotkatten som ett hjälpmedel. Fråga 6.

Fråga 7. Vilken av följande alternativ motsvarar bäst din inställning till användning av robotkatten?

De flesta svar på frågan om vilken alternativ som bäst motsvarar svararens inställningar till användning av robotkatten var jakande med till och med åtta svar: "Jag använder/erbjuder gärna katten till personerna". Tre svarade att de hade ingen skillnad om de använder/erbjuder katten till personerna. En person svarade att de skulle helst inte använda katten. Det blev således 67% svar som påkar på positiva attityder mot användning av robotkatten, 25% neutrala svar och 8% svar som pekar på negativa attityder mot användning av robotkatten.

Figur 3. Personalens inställningar till användning av robotkatten. Fråga 7.

Tankar och beteende

Fråga 8. Anser du att dina tankar om robotkatten motsvarar ditt handlande (beteende) i förhållande till användning av katten?

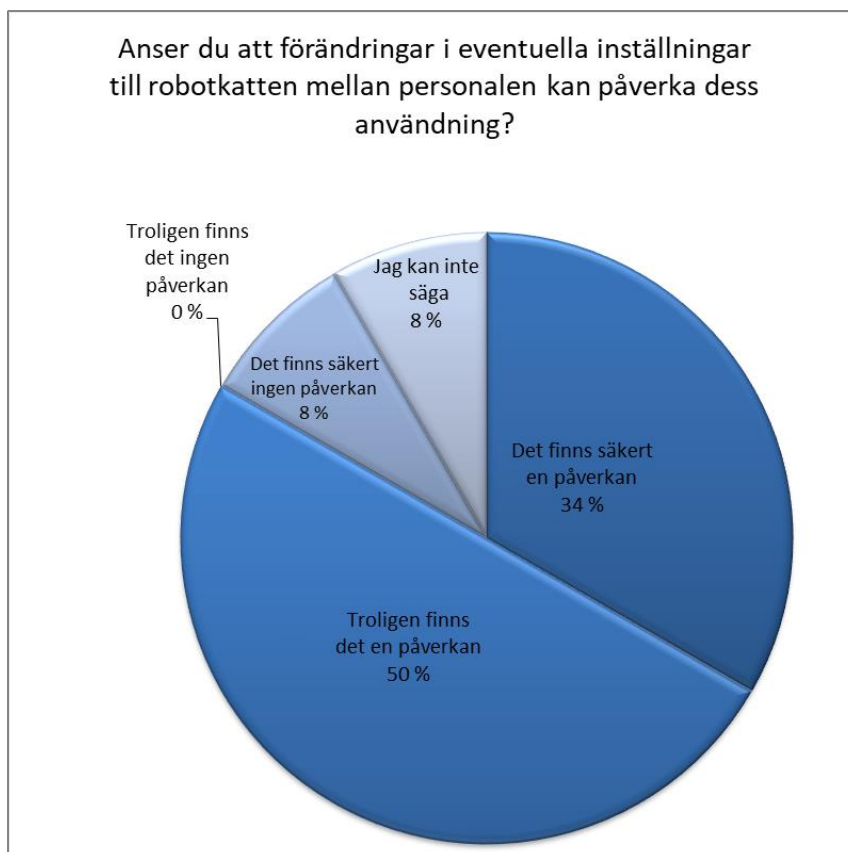
Frågan om väder och personalens användning av katten och deras attityder motsvarar varandra svarades med sex svarsalternativ ”i viss grad”. Endast en svarade med en direkt ”ja”. Två av svaren var en direkt ”nej” och 3 var ”jag kan inte säga”. Ungefär 58% av svararen tyckte således att deras tankar om katten motsvarar i viss grad eller helt hur de beter sig när de använder katten med de äldre.

Figur 4. Personalens svar på frågan om deras tankar om robotkatten motsvarar deras beteende vid användning av katten. Fråga 8.

Fråga 9. Anser du att förändringar i eventuella inställningar till robotkatten mellan personalen kan påverka dess användning?

De flesta svar på frågan som ställdes för att få reda på varken personalen anser att eventuella förändringar i deras inställningar till katten kan påverka dess användning var jakande med antingen svaret "säkert finns det en påverkan" (4 svar) eller "troligen finns det en påverkan" (sex svar). Två personer svarade med "det finns säkert ingen påverkan" och "jag kan inte säga". Procent avtalet på jakande svar var således 84.

Figur 5. Personalens svar på om eventuella inställningar till robotkatten mellan personalen kan påverka dess användning. Fråga 9.

Fråga 10. Vad anser du om personalens attityder mot katten på Munksnäshemmet?

Frågan om hurdana attityder svararen ansåg att personalen på Munksnäshemmet har mot katten fick sex ur tolv positiva svar och 7 ur tolv neutrala svar. Ingen svarade på frågan med svarsalternativen ”attityder är mest negativa”. Det blev således 46% svar som pekar på att deltagaren anser att personalen på Munksnäshemmet har mest positiva attityder mot robotkatten.

Figur 6. Vad svararen anser om personalens attityder mot robotkatten på Munksnäshemmet. Fråga 10.

Fråga 11. Vad anser du att best beskriver personalens förhållningsätt (beteende) vid användning av katten med personer som är med i undersökningen.

Frågan gällande svararens tankar om hurudan förhållningsätt personalen har vid användning av katten med personer som är med på undersökningen fick som flesta alternativen ”personalen beter sig mest positivt” med sju svar. Tre av svararen tyckte att personalen beter sig mest neutralt. Ingen ansåg att personalen beter sig mest negativt. En svarade att de inte kunde säga. Således procentavtalet av deltagare som ansåg att personalen på Munksnäshemmet beter sig mest på ett positivt sätt vid användning av robotkatten blev 54.

Figur 7. Vad svararen anser att best beskriver personalens förhållningsätt vid användning av katten. Fråga 11.

8 Sammanfattning av resultat och diskussion

Resultaten på undersökningen visar att vårdpersonalen på Munksnäshemmet har mest jänkande tankar mot robotkatten som ett hjälpmedel och dess användning. Enkäten innebär åtta frågor (1-7. och 10.) som handlar om personalens attityder och tankar mot robotkatten. Alla dessa frågor hade en eller två svarsalternativ som pekar på positiva inställningar/attityder, en eller flera neutrala alternativ och en eller flera svarsalternativ som pekar på negativa attityder. Alla frågor fick mellan 50-91% positiva svar vilket pekar på positiva perceptioner och attityder mot robotkatten som ett hjälpmedel. Nio av tolv svarare ansåg att katten är antingen en innovativ uppfinning eller nyttig då endast tre svarare tyckte att katten var konstig/underlig eller onödig.

Frågorna 1-5. Formades genom påståenden som robotdjur tillverkare samt olika undersökningar hade gjort om effekter som robotdjur har. Vid fråga 1. frågades det om svararen ansåg att robotkatten ökar den äldres sociala engagemang vid användningen. Resultaten blev att 83% av svararen ansåg att katten faktiskt har en ökande effekt på den äldres sociala engagemang endera i vissa fall eller alltid. Med fråga 2. svarade deltagarna på att om det ansåg att robotkatten har en lugnande effekt på de äldre. Resultaten blev att 91% av deltagarna ansåg att robotkatten har en lugnande effekt på användaren endera i vissa fall eller alltid. Fråga 3. ställdes för att reda ut om deltagarna ansåg att robotkatten har en ökande effekt på den äldres kommunikation. Resultaten blev att 75% av deltagarna ansåg att katten har en ökande effekt på användaren endera ibland eller alltid. Vid den fjärde frågan kunde deltagarna svara på hurdana effekter robotkatten har på användarens humör. Resultaten vid frågan blev att 91% av deltagarna ansåg att robotkatten har endera positiva och negativa effekter eller bara positiva effekter på användarens humör. Fråga 5. Ställdes för att tag reda på hurdan effekt robotkatten har på den äldres hälsa angående på deltagarna. Resultaten blev att 50% av deltagarna ansåg att katten har positiva och negativa effekter på användarens hälsa eller bara positiva. Hälften av deltagarna ansåg att katten har ingen effekt på den äldres hälsa.

Skribenten var intresserad av att veta om det fanns en korrelation mellan hurdana attityder svararen tyckte att personalen hade mot katten och hur svararen tyckte att personalen betedde sig vid användning av katten med äldre. Undersökningen fann att det fanns en direkt korrelation (samma svar på båda frågor) mellan sju av tolv svar. Ingen hade en

negativ svar till dessa frågor vilket också menar att alla svarade på båda frågor antingen neutralt eller positivt. Resultaten antyder således att det finns en stark korrelation mellan attityder och beteende angående från vårdpersonalens åsikter.

Då det personalens positiva svar som gällde robotkatten jämfördes (personalens attityder mot katten) med personalens jakande svar vid frågan om de ansåg att deras tankar om katten motsvarade deras beteende vid användningen av katten blev resultaten att det inte fanns en behörighet mellan svaren. De som hade positiva attityder mot katten inte nödvändigtvis ansåg att ens attityder påverkar kattens användning.

Då personalen frågades om de ansåg att förändringar i eventuella inställningar till robotkatten mellan personalen kan påverka dess användning svarade elva ur tolv jakande, 4 av dem svarade ”säkert ja”, en person svarade att de inte kunde säga. Då det frågades om deras egna tankar om robotkatten motsvarar deras beteende i förhållande till användning av katten, svarade ändå bara en direkt ”ja”, sex ”i viss grad”, två ”nej” och till och med tre svarade ”kan inte säga”. Resultaten antyder då att personalen var en gång relativt säkra på att attityderna har en effekt på hur de beter sig men då frågan gällde bara svararen själva hade en del svarat på frågan inte så säkra på att det fanns en likhet mellan attityder och beteende.

Kortfattad blev resultaten att över 50% av vårdpersonalens attityder var positiva och att det fanns en direkt korrelation mellan personalens attityder och deras beteende vid användning av robotkatten. Då det frågades om vad deltagaren anser om personalens attityder mot katten på Munksnäshemmet och vad de ansåg att best beskriver personalens förhållningsätt (beteende) vid användning av katten med personer som är med i undersökningen blev alla svar på frågorna antingen neutrala eller positiva. Vid analysering av materialet räknades även svaret ”jag kan inte säga” som neutral vilket kan eventuellt även tolkas på ett annat sätt.

Teorin bakom enkätfrågorna var Gordon Allports teori om attityder och deras flerdimensionalitet. Teorin hjälpte i att forma enkätfrågorna och ge enkäten struktur men även hjälpte med utformning av studiens forskningsfrågor. Teorin gav skribenten säkerhet till att tillägga relationen mellan attityder och beteende i arbetet. Påverkan som teorin hade på arbetet syns dock relativt litet i hela arbetet. Aspekten om attityder i arbetet verkar till skribenten att vara inte så bekant till allmänheten. Resultaten och enkäten i studien väcker

säkert tankar och diskussion mellan läsaren om huruvida attityder verkligen borde talas om mera och om det finns ett sätt att påverka attityder som har ogynnsamma effekter på till exempel arbetsplatsen.

Dataanalysen gjordes manuellt och med hjälp av Microsoft Office. Planen med analysen av data var först att använda Google Forms i att samla enkätens alla svar på grafer. På grund av fel på en dator vid distribuering av enkäterna printades enkäterna ut istället för att samla rådata med Google Forms. Således gjordes analysen manuellt vilket kan ha möjliggjort små fel i processen. Ifall studien skulle göras om, skulle det vara bra att använda ett program vid datainsamlingen.

9 Metoddiskussion

Studien hade som syfte att utreda hurdana attityder personalen har på Gaius-stiftelsens boende till robotkatten som ett hjälpmedel samt hurdana tankar personalen har om hur deras attityder påverkar användningen av robotkatten. Forskningsfrågorna kunde lätt svaras med resultaten och kunskapen som kom ur studien kan utnyttjas inom äldreomsorgen. Examensarbete processen var dock inte lätt redan från början. Skribenten fann relativt lite vetenskaplig forskning kring temat och det fanns en viss oklarhet om projektet samt arbetets struktur genom arbetets gång vilket sannolikt kan synas till läsaren.

Studien lyckades slutligen bra men resultaten är inte generaliserbara på grund av få deltagare och att studien gjordes i enbart ett servicehus. Tanken bakom syftet var trots inte att kunna generalisera resultaten till allmänheten utan att få information om attityder som vårdpersonalen kan ha och om de kan påverka hur robotkatten används med äldre med demens. Med intern validitet gäller det om ifall resultaten av studien verkligen motsvarar hur det är i verkligheten. En del av enkätfrågorna baserades på deltagarens egen mening om hur robotkatten används och huruvida de själv tyckte att katten ses i positiv eller negativ ljus. Detta betyder att resultaten inte baserades på fasta fakta utan tankar och åsikter vilket påverkar studiens interna validitet. Skribenten utförde studien ensam, vilket kan påverka studiens omfattande kvalitet. Fastän skribenten arbetade noggrant med artiklarna, enkäten samt all material kan en del viktiga aspekter ha uteblivit på grund av en andra persons synvinklar och genomläsning av arbetet.

Gällande förslag om fortsatt forskning kunde det studeras kring ämnet hur attityder kan påverkas

Att genomföra denna studie har varit jobbigt men samtidigt lärorikt. Det har varit intressant att vara med på projektet och skapa en studie vars resultat kan vara hjälpsamt med tanke på demens- och äldreomsorg samt mitt yrkesområde.

Med hjälp av de resultat som kom ur undersökningen har vi en bättre förståelse om hurdana tankar, attityder och perceptioner det finns om robotkatten som ett hjälpmedel mellan vårdpersonalen som har fått prova dess användning med äldre på ett servicehus. Resultaten kan hjälpa servicehus eller enskilda personer i att välja hurdana hjälpmedel de

vill anskaffa och införa det vill säga att studien fungerar även som en produkt recension. Dessutom fick vi ett svar på om attityder kan ha en betydelse i och påverka hur robotkatten och sannolikt andra hjälpmedel används. Resultaten kan skapa diskussion på arbetsplatsen där robotkatten har tagits i bruk eller andra arbetsplatser där temat har relevans.

KÄLLOR

Abreu Margarida, Caldevilla Nilza. 2015, Attitudes toward aging in Portuguese nursing students, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* uppl.171 s.961 – 967

Ahlén Björn. 2005, *Äldre och teknologiska hjälpmedel*, Högskolan Skövde, Kognitionsvetenskap s.1-62

Bernabeia V, De Ronchia D, La Ferlab T, Morettia F, Tonellia L, Ferrara B, Forlania M, Attia A.R. 2013, Animal-assisted interventions for elderly patients affected by dementia or psychiatric disorders: A review, *Journal of Psychiatric Research* uppl. 47 s. 762-773

Bert Fabrizio, Gualano Maria Rosaria, Camussi Elisa, Pieve Giulio, Voglino Gianluca, Siliquini Roberta. 2016, Animal assisted intervention: A systematic review of benefits and risks, *European Journal of Integrative Medicine* uppl.8 s. 695–706

Boman Inga-Lill. 2011, Tillgänglig: <http://www.arbetssterapeuterna.se/Min-profession/Utbildning-och-forskning/Forskning-i-praxis/2011/TA-nr-5/> Hämtad: 6.12.2016

Calo J. Christopher, Hunt-Bull Nicholas, Lewis Lundy, Metzler Ted. 2011, Ethical Implications of Using the Paro Robot with a Focus on Dementia Patient Care, *Human-Robot Interaction in Elder Care: Papers from the 2011 AAAI Workshop*, s.20-24

Ejlertsson Göran 2005, *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. Uppl. 2, Lund: Studentlitteratur, s.157

Erwin Phil. 2005. *Asenteet ja niihin vaikuttaminen*, 1. uppl., Porvoo: WSOY, s.180

Fazio Russel H. och Roskos-Ewoldsen. 2004, Acting As We Feel: When and How Attitudes Guide Behavior s.41-62

Gilmore Linda och Chambers Brooke. 2010, Intellectual disability and sexuality: Attitudes of disability support staff and leisure industry employees, *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, uppl.35, s.22–28

Hansagi Helen, Allebeck Peter. 1994, *Enkät och intervju inom hälso- och sjukvård: handbok för forskning och utvecklingsarbete* Lund: Studentlitteratur, s.140

Hellman Andreas, Nilsson Frida. 2007, *Arbeterapeuters erfarenheter av och uppfattningar om kognitiva hjälpmedel för personer med demenssjukdom*, Örebro Universitet, Arbetsterapi, s.1-33

Hertzman Jean och Zhong Yunying. 2014-2015, A model of hospitality students' attitude toward and willingness to work with older adults, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, vol. 28 uppl. 4 s.681-699

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko, Sajavaara Paula. 2003, *Tutki ja kirjoita*, Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi, uppl. 6.-9 s.430

Holloway, I., & Wheeler, S. (2010). *Qualitative research in nursing and healthcare*. Oxford: Blackwell Sciences s.351

Järvenpää Annika, Lörinczi Enikö. 2015, *You Are Words*, Högskolan i Borås, Sjuksköterskeutbildning, s.1-20

Kalliopuska Mirja. 1994, *Psykologian sanasto*, Vantaa: Tikkurilan paino Oy, s.107

Kang, H. (2012). Correlates of social engagement in nursing home residents with dementia. *Asian Nursing Research*, uppl.6, s.75-81.

Karlsson Lars. 2007, *Psykologins Grunder*, Studentlitteratur, uppl. 4, s.734

Kragh Annika. 2004, Två av tre på äldreboenden behandlas med minst tio läkemedel, *Läkartidningen*, uppl.11, s.994-999

- Lahikainen Anja Riitta och Pirttilä-Backman Anna-Maija. 2005, *Sosiaalipsykologian perusteet*, uppl. 1.-5., Helsinki: Otava, s.187
- Leathers Sonya J., Melka-Kaffer Catherine, Spielfogel Jill E., Atkins Marc S. 2016, Use of evidence-based interventions in child welfare: Do attitudes matter? *Children and Youth Services Review*, uppl.70, s.375–382
- McGlynn A. Sean, Geiskkovitch Denise, Mitzner L. Tracy, & Rogers A. Wendy. 2016, PARO's Stress-Reduction Potential for Older Adults, *Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society 2016 Annual Meeting*, s.1799-1803
- Mcglynn Sean A., Kemple Shawn S., Mitzner Tracy L., King Chih-Hung., Rogers Wendy A. 2014, Understanding Older Adults' Perceptions of Usefulness for the Paro Robot, *Reviews of Human Factors and Ergonomics*, uppl.58, s.1914-1918
- Moyle Wendy, Jones Cindy, Cooke Marie, O'Dwyer Siobhan, Sung Billy, Drummond Suzie. 2014, Connecting the person with dementia and family: a feasibility study of a telepresence robot, *BMC Geriatrics*, 14:7
- Porre-Mutkala Päivi. 2012, Hoidon laatu vanhainkodeissa vanhusten ja omaisten kokeamana, Masterarbete, Tammerfors, Tammerfors universität, Sosionom s.74
- Richard T LaPiere. 2010, Attitudes vs Actions, *International Journal of Epidemiology*, uppl.39, s.7–11
- Sharkey Amanda, Wood Natalie. 2015, *The Paro seal robot: demeaning or enabling?* s.1-5
- Tilastokeskus. 2016, Tillgänglig: http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html
Hämtad 1.11.2016 Hämtad: 11.12.2016
- Trost Jan, Hultåker Åskar. 2016, Enkätboken, Studentlitteratur, uppl. 5 s.178
- Åström Sture. 1990, Attitudes, Empathy and Burnout Among Staff in Geriatric and Psychogeriatric Care, Umeå University Medical Dissertations s.1

Bilaga 1

8.5.2017

INFORMATIONSBREV

Enkät undersökning om personalens attityder till robotdjur inom äldreomsorgen

Jag är en ergoterapi studerande på Yrkeshögskolan Arcada. I mitt examensarbete vill jag undersöka vårdpersonalens attityder till robotdjuret Justocat och vilka tankar personalen har på attitydernas inverkan på arbetet. Mitt examensarbete ingår i Projektet Justocat som görs i samarbete med Gaius-stiftelse och dess servicehus. Projektet är aktuellt och relevant i förhållande till hälsovårdstjänster och välbefinnande av dess användare. Robotkatt projekt fokuserar sig i äldreboenden vars tjänster skall utvecklas enligt dess aktuella behov.

Därför kontaktar jag er med önskan att ni svarar på enkäten. Enkäten skickades endast till vårdpersonalen på ett av Gaius-stiftelsens boenden. Deltagandet i undersökningen är naturligtvis frivilligt, men för att uppnå ett så bra resultat som möjligt så önskar jag att du deltar. Genom att fylla i och skicka enkäten så samtycker du till att delta i undersökningen.

Att svara på enkäten tar ungefär 10 minuter. Enkäten består av 10 frågor med 3-5 svarsalternativ. Frågorna är på svenska så krävs det att personalen som svarar på enkäten kan tala flytande svenska. Jag hoppas att ni kan svara på enkäten senast den 5 maj. Ni får en påminnelse att svara på enkäten men gärna ignorera den om ni redan har svarat på den.

Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt!

Länk till enkäten:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSefWPZMBCLZpU1AKid0L2pmB-neIo6_ABZcnrgUiCT3SDrzB9A/viewform?usp=sf_link

Du får gärna kontakta mig genom e-post:

Pia Murdoch, studerande

pia.murdoch@arcada.fi

Heidi Peri, lektor i ergoterapi vid Arcada, handledare

heidi.peri@arcada.fi

Jag tackar i förväg för ditt svar!

Mvh. Pia Murdoch

Enkät om attityder till robotdjur inom äldreomsorgen

Deltagandet i undersökningen är frivilligt, men för att uppnå ett så bra resultat som möjligt så önskar jag att du deltar. Genom att fylla i och skicka enkäten så samtycker du till att delta i undersökningen.

Med den här enkäten kartläggs personalens attityder till Robotkatten Justo på Munksnäshemmet. Meningen med studien är att forska attityder på ett objektivt sätt så svara gärna på frågorna uppriktigt.

Välj den alternativ som bäst motsvarar dina tankar, anseenden eller inställningar.

Åsikter och anseenden

1. Anser ni att robotkatten har ökad äldres grad av social engagemang?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Katten har ökad äldres grad av social engagemang
- ☐ Katten har ökad äldres grad av social engagemang i vissa fall
- ☐ Katten har haft ingen påverkan på äldres social engagemang
- ☐ Katten har minskad äldres social engagemang

2. Anser ni att robotkatten har en lugnande effekt på de äldre?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Kattens användning har en lugnande effekt på äldre
- ☐ Kattens användning har en lugnande effekt på äldre i vissa fall
- ☐ Kattens användning har ingen lugnande effekt på äldre
- ☐ Kattens användning gör äldre oroliga eller ängsliga

3. Anser ni att robotkatten ökar äldres kommunikation?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Katten ökar äldres kommunikation
- ☐ Katten ökar äldres kommunikation emellan åt
- ☐ Katten har ingen påverkan på äldres kommunikation
- ☐ Katten minskar äldres kommunikation

Positiva och negativa tankar

4. Vilken av de följande alternativa motsvarar bäst era positiva eller negativa tankar om robotkatten som ett hjälpmedel?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Katten är en innovativ uppfinning
- ☐ Katten är konstig
- ☐ Katten är onödig
- ☐ Katten är nyttig
- ☐ Katten är ljuvlig

5. Vilken av de följande alternativa motsvarar bäst era inställningar till användning av robotkatten som ett hjälpmedel?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Jag använder katten gärna med de äldre
- ☐ Jag skulle helst inte använda katten med de äldre
- ☐ Jag har ingen skillnad om jag använder katten med de äldre eller inte

Tankar och beteende

6. Anser ni att era tankar mot robotkatten motsvarar ert eget beteende i förhållande till användning av katten?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Mina tankar motsvarar i viss grad mitt beteende
- ☐ Mina tankar motsvarar helt mitt beteende
- ☐ Mina tankar motsvarar inte det hur jag beter mig
- ☐ Jag kan inte säga

7. Anser ni att förändringar i eventuella inställningar till robotkatten mellan personalen kan påverka dess användning?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Troligen finns det en påverkan
- ☐ Det finns säkert en påverkan
- ☐ Troligen finns det ingen påverkan
- ☐ Det finns säkert ingen påverkan
- ☐ Jag kan inte säga

8. Vad anser ni om personalens attityder mot robotkatten på Munksnåshemmet?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Attityder är mest neutrala
- ☐ Attityder är mest positiva
- ☐ Attityder är mest negativa

9. Vad anser ni om personalens beteende i förhållande till användning av katten på Munksnåshemmet?

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Personalen beter sig mest med ett positiv ansats
- ☐ Personalen beter sig mest med ett negativ ansats
- ☐ Personalen beter sig mest neutralt
- ☐ Jag kan inte säga